

På rundtur i Arboretet

1 Turen starter ved hovedindgangen, hvor et af de første træer man møder er en libanonceder (*Cedrus libani*). Arten var økonomisk vigtig for de tidlige civilisationer omkring Middelhavet. De engang storslåede skove blev næsten udryddet, men man er nu i gang med at genetablere skovene.

2 Følg Søvejen til højre forbi kornel samlingen (*Cornus*). I det tidlige forår blomstrer kirsebærkornellen (*Cornus mas*) med små gule blomster. Midt på sommeren ses *Cornus kousa* med hvide »blomster«, der egentlig er højblade, svarende til de røde »blomster« på en julestjerne. De rigtige blomster er små og findes mellem højbladene. På venstre side af vejen står en gruppe østasiatiske nåletræer.

3 Længere fremme på venstre hånd findes forskellige vilde arter af æble (*Malus*), pære (*Pyrus*), røn (*Sorbus*), bærmispel (*Amelanchier*), og tjørn (*Crataegus*). Alle hører til rosenfamilien. Gruppen er meget smuk, når den blomstrer i maj, men er også værd at se, når den om efteråret står fuld af farverige frugter.

4 Klatrende i nogle træer på højre side af vejen findes bl. a. *Actinidia arguta* var. *cordifolia*, der får små »kiwifrugter«. Lige før kirsebærtræerne ses nogle sjældne, men ikke særligt kønne, søjleformede lærke, der er opstået i afkom af en krydsning mellem europæisk (*L. decidua*) og japansk lærke (*L. kaempferi*). Kirsebærtræerne til højre for vejen og

ned mod søen blomstrer i det tidlige forår, enkelte endog i milde perioder om vinteren (typer af *Prunus subhirtella*). Mange arter af kirsebær har en iøjnefaldende bark, f.eks. *Prunus maackii*.

5 På hjørnet ved den første lange plæne ses »Henrys poppel« (*Populus x henryana*), der er en sort poppelhybrid og et af de hurtigst voksende træer i Arboretet. Op langs plænen er plantet forskellige ege, der er podninger eller frøplanter af berømte gamle egetræer. Bag Henrys poppel står papegøjebusken (*Parrotia persica*), der har fået navn efter sine spraglede efterårsfarver.

6 Ved stien langs den næste græsplæne - og i øvrigt spredt i Arboretet - står troldnød (*Hamamelis*) der er meget iøjnefaldende, når de midt om vinteren står fulde af gule blomster. Arter i denne slægt er de første (*H. mollis*) og de sidste (*H. virginiana*) planter, som er i fuld blomst hvert år.

7 Fra vejen og ned mod Ubberød Dam står samlingen af el (*Alnus*) og birk (*Betula*), med bl. a. de to danske arter, dunbirk (*B. pubescens*) og

H. mollis om vinteren

vortebirk (*B. pendula*). Dunbirken kan angribes af en svamp, således at træet danner »heksekoste«, dvs. misdannede grene. Rødbirk (*B. utilis* var. *utilis*, tidligere *B. albosinensis* var. *septentrionalis*) er en af de mere eksotiske birke med en meget usædvanlig bark.

B. utilis var. *utilis* om foråret

8 Derefter kommer man igennem en stor gruppe nåletræer fra Europa, Vestasien og Nordafrika. Blandt de europæiske nåletræer findes velkendte og sjældnere arter af gran (*Picea*), fyr (*Pinus*), lærk (*Larix*) og ædelgran (*Abies*). Også en efterkommer af den sidste oprindelige danske skovfyr (*P. sylvestris*), med rødbrun bark, ses her. Træet er en podning af Bangsbofyrreren fra Læsø. Man kan desuden se to cedertræer fra Middelhavsområdet, atlascederen (*Cedrus atlantica*) i grønne og blålige former og libanoncederen (*C. libani*).

9 Fra Gøgebakken (53 m over havet) er der en flot udsigt over hele området. Det er også et udmærket sted til at observere de iøjnefaldende kogler af de mange nåletræer.

10 På Frihedslyst, der er den »nye« udvidelse syd for Arboretet, er tilplantningen først begyndt i midten af 1980'erne. Her kan man få en ide om, hvordan den gamle del af Arboretet så ud for 50 år siden. På Frihedslyst er træerne ordnet geografisk: Amerika, Europa og Asien.

11 I dette sydøstligste hjørne af Arboretet gemmer der sig et lille »paradis« hvor man kan sidde og nyde den lille sø og naturen. Søen blev anlagt i 2005 i forbindelse med at en rørlagt grøft blev re-etableret som et åbent vandløb. Vandet er overløbsvand fra spejdersøen. Søprojektet blev finansieret med midler fra G.B. Hartmanns Familiefond.

Cornus kousa om sommeren

12 I en langstrakt dalsænkning, findes en samling af naturindsamlede rhododendronarter. Her oplever man en stor variation i blomster- og bladtyper og der vil være blomstrende eksemplarer i store dele af året.

13 Efter Spejdersøen går man op i det hjørne af Arboretet, der rummer de nordamerikanske nåletræer. Mange af disse er blevet værdifulde skovtræer i Danmark, f.eks. sitkagran (*Picea sitchensis*), kæmpethuja (*Thuja plicata*), kæmpegran (*Abies grandis*) og douglasgran (*Pseudotsuga menziesii*) i store, flotte eksemplarer. Det er frodige, hurtigt-voksende træarter, og i Arboretet, hvor de er plantet på en stor gruset bakke, danner de en af de smukkeste grupper. En art, der er værd at se efter, er mammuttræet (*Sequoiadendron giganteum*), der i sit hjemland Californien kan blive 100 m højt.

14 Tilbage ad vejen, der fører op til Arboretets flagstang, findes på højre side - foran og imellem de amerikanske nåletræer - træagtige bælgplanter: Robinie (*Robinia pseudoacacia*), tretorn (*Gleditsia*) med lange, gredede torne på stammerne og *Cladrastis lutea*, som har smukke gyldne høstfarver.

15 Før græsplanen ses på venstre hånd en stor løn (*Acer*). Om sommeren lyser *A. tataricum*s lakrøde frugter op, og man kan også se nogle arter (f.eks. *A. pensylvanicum*) med »slangebark«, dvs. hvide striber på den grønne bund. Mange løn får røde eller gule høstfarver, så man kan opleve lidt af det farvespil, som kendes fra det nord-østlige Nordamerika og Østasien. Et godt stykke inde i området med løn findes nogle store eksemplarer af den amerikanske sukkerløn (*A. saccharum*), hvis saft i det tidlige forår kan tappes og inddampes til ahornsirup.

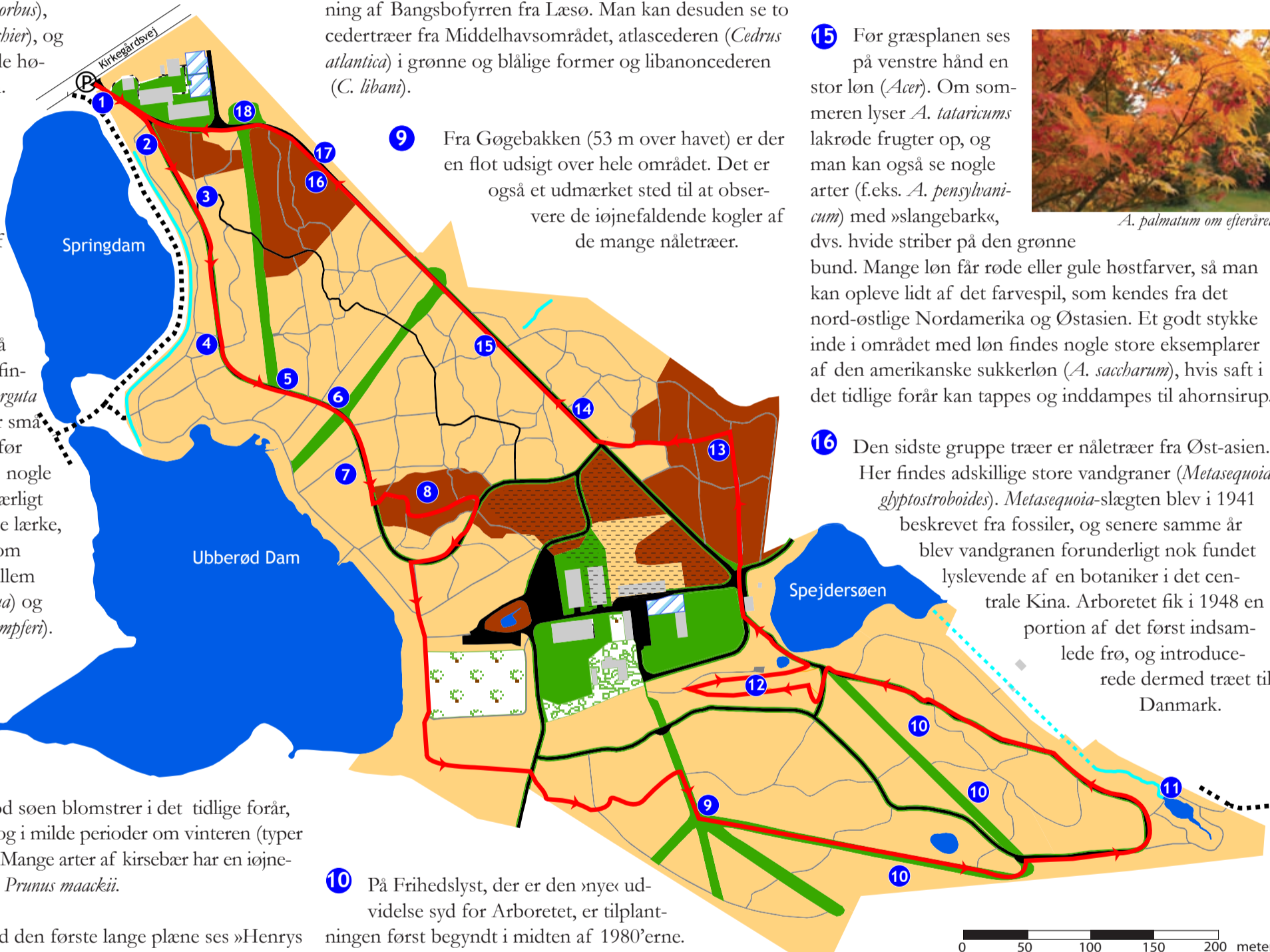

A. palmatum om efteråret

16 Den sidste gruppe træer er nåletræer fra Øst-asien. Her findes adskillige store vandgraner (*Metasequoia ghyptostroboides*). *Metasequoia*-slægten blev i 1941 beskrevet fra fossiler, og senere samme år blev vandgranen forunderligt nok fundet lyslevende af en botaniker i det centrale Kina. Arboretet fik i 1948 en portion af det først indsamlede frø, og introducerede dermed træet til Danmark.

17 På den anden side af vejen er en samling af mindre rododendron under opbygning. Nogle af dem er formeret ved stiklinger, hvorved man bevarer de egenskaber (genetiske materiale), som de oprindelige planter havde. Sådanne udvalgte typer får ofte et sortsnavn, der tilføjes efter artsnavnet.

18 Turen slutter på græsplænen foran flagstangen, hvor man ser en gruppe af tilsyneladende forskellige »arter« af enebær (*Juniperus*). Alle planterne fra den midterste del af bevoksningen er imidlertid samme art (*Juniperus communis*) og stammer fra frø, høstet på en lokalitet i Nordsjælland. Selvom man hos mange arter ser betydelig formvariation blandt det naturlige afkom, er det dog sjældent så stort som hos enebær.

Arboretet er en del af Skov & Landskab ved Københavns Universitet. Medarbejdere forsker i dendrologi, forstgenetik og tropisk skovbrug med tilknytning til Arboretet. Forskning udføres i nært samarbejde med både danske og internationale forsker-grupper. Forskningsfaciliteterne inkluderer et DNA-Laboratorium, væksthus, planteskole, og et netværk af feltforsøg, spredt over hele landet. Kurser afholdes på bachelorniveau og Ph.d.-niveau.

Formålet med Arboretet i Hørsholm er at opbygge en studiesamling af træer og buske, der kan trives på fri-land i Danmark. Samlingen bruges som basis for forskning og undervisning i botanik og relaterede emner. Der leveres årligt ca. 10.000 afskårne grene til undervisningen på Det Biovidenskabelige Fakultet og andre læresteder. Der leveres stiklinger og frø til forskere verden over og frø, stiklinger og podestik til planteskoler. Hermed påvirker Arboretet det sortiment, der er til rådighed, når der skal plantes i parker, skove, læhegn og vildtremiser.

Hvad er formålet med Arboretet?

Hvert år besøges Arboretet af studerende, forskere og praktiskere fra ind- og udland, heraf nogle på længe og praktiske studier. Der udveksles viden og planter med botaniske samlinger rundt om i verden. Der er et godt samarbejde med de øvrige nordiske arboreter om indsamlingstjener. I de seneste tredive år har Arboretet været involveret i ekspeditioner til bl.a. Alaska, Canada, U.S.A., Mexico, Japan, Korea, Kina, Sibirien, Sydamerika og New Zealand.

System i tingene

Der har fra starten været system i den måde, hvorpå planterne er placeret i Arboretet. Nåletræerne er plantet i 3 grupper: området inden for indgangen rummer østasiatiske arter, området sydvest herfor arter fra Europa og Vestasien, og i området mod sydøst vokser nordamerikanske arter. Løvtræerne i den gamle del af Arboretet er placeret i slægts- og familiegrupper. På Frihedslyst er planterne - både løvtræer og nåletræer - ordnet i geografiske grupper: Amerika sydøst for Spejdersøen, Asien imellem planteskolen/rododendron dalen og Gøgebakken, og Europa syd for Gøgebakken.

Når man arbejder videnskabeligt med planter, bruger man et to-leddet navn for at definere, hvilken art man taler om. Navnet er på latin, hvilket har den store fordel, at det er entydigt og internationalt. På skiltene på Arboretets planter står plantens latinske navn, navnet på den familie, planten tilhører, proveniensens og landet, samt en international kode, der angiver, om planten er indsamlet i naturen »vild« (W), er opformeret fra en indsamlet vild plante (Z) eller er en kulturplante (G) (nederst til venstre). På skiltets nederste højre hjørne står en kode for, hvor planten er placeret i samlingen. Plantens registreringsnummer, hvor de først fire cifre angiver, hvornår planten er modtaget, (i reglen hvornår den er sået) står i øverste højre hjørne. På bagsiden af skiltene står det danske navn - hvis der findes et -, familienavn, naturlig udbredelse og opformeringsår.

Picea meyeri

Velkommen til Arboretet

Arboretet er åbent for alle interesserede hver dag fra klokken 7:30 om morgenen til solnedgang. Efter nærmere aftale kan der gives tilladelse til besøg på andre tidspunkter.

Er der interesse for en guidet rundvisning, er der 2 muligheder. Enten at møde op til én af de ca. 5 årlige faste rundvisninger. Disse annonceres på vores hjemmeside www.arboretet.dk og på Informationstavlen ved Arboretets hovedindgang. Det koster 50 kr./person at deltage. Grupper kan aftale specialrundvisninger efter eget ønske. Se kontakt information nedenfor og hjemmesiden. Grupperundvisninger koster 1000 kr. for ca. 2 timers rundvisning.

På Arboretets hjemmeside www.Arboretet.dk er det muligt at søge efter specielle planter, og få disses placering printet på et kort over Arboretet. En grundig vejledning foreligger samme sted.

Arboretet i Hørsholm
Telefon: 3533 1500
Email: arboretet@life.ku.dk
Web page: www.arboretet.dk
Kirkegårdsvej 3A, 2970 Hørsholm

Nærmeste busstoppsted findes på Hørsholm Kongevej ved rundkørslen ved Dr. Neergaardsvej. Busser kører direkte fra København og fra Lyngby, Holte og Kokkedal togstationer. Fra rundkørslen følges en asfalteret gang- og cykelsti mod øst, forbi Springdammen til indgangen til Arboretet.

For bilister er der kun adgang til Arboretet via Kirkegårdsvej, hvor biler bedes parkeret ved indgangen.

Et arboret er en samling af træer og buske, som er udvalgt efter veldefinerede kriterier. Et arboret adskiller sig fra en almindelig park, hvor træerne dyrkes af æstetiske grunde, ved især at rumme træer og buske af kendt oprindelse. Den samme planteart vokser i naturen ofte i forskellig højde over havet og kan have tilpasset sig det lokale klima både i dalen og ved trægrænsen; derfor taler man om proveniens eller klimataracer fra en bestemt lokalitet. En stor del af Arboretets virksomhed drejer sig om at skaffe proveniens, der trives i det danske klima. Arboretets samling er også en genbank til videnskabelige studier og til genintroduktion af truede arter i naturen.

I Danmark findes i naturen meget få arter af træer, buske og slyngplanter, ikke engang 100 forskellige. Det skyldes, at Nord Europa under de sidste 7 store istider var dækket af is, og at Mellem Europa var dækket af tundra og steppe uden mulighed for trævækst. I Nordamerika og Østasien har der også været istider, men her kunne træerne undslippe de kolde tørre områder i nærliggende områder med tempererede og fugtige klimaer. Selvom vi har så få naturlige arter, er der mange flere, der kan gro i det danske klima. I Arboretet dyrkes ca. 2.000 arter, underarter og kultivarer på et område af 25 ha. Arboretet i Hørsholm blev grundlagt på bar mark af Carl Syrach-Larsen i 1936. Det er en videreførelse af Forstbotanisk Have i Charlottenlund, der er 100 år ældre og derfor er mere skovagtig med mange træer i deres bedste alder.

Om Arboretets levende samling af træer og buske

SKOV & LANDSKAB

Oplev 2000 forskellige træer og buske i Arboretet i Hørsholm

Sequoiadendron giganteum

